

Zaprimljeno: 09.09.2010.

Stručni članak

UDK: 347.9

EVALUACIJA USPJEŠNOSTI IZVANSUDSKE NAGODBE U STRUČNOJ SLUŽBI ZA IZVANSUDSKU NAGODBU ZAGREB

Anja Mirosavljević
Nivex Koller-Trbović
Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Odsjek za poremećaje u ponašanju
Davorka Lalić-Lukač
Općinski kazneni sud u Zagrebu

SAŽETAK

Cilj rada je ispitati uspješnost modela restorativne pravde (izvansudske nagodbe), odnosno, medijacije između osumnjičenika (počinitelja kaznenog djela) i oštećenika (žrtve kaznenog djela) u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu u Zagrebu. Riječ je o modelu izvansudske nagodbe koji se provodi tijekom predpripremnog kaznenog postupka prema maloljetnicima i mladim punoljetnim osobama, počiniteljima kaznenih djela. Istraživanje je provedeno na uzorku od 209 počinitelja kaznenih djela koji su u razdoblju od srpnja 2006. do kraja 2009.g. bili uključeni u proces izvansudske nagodbe. Evaluacija je rađena u odnosu na nekoliko ključnih aspekata izvansudske nagodbe, konkretno, kroz provjeru kriterija za primjenu izvansudske nagodbe, obilježja osumnjičenika i oštećenika, obilježja kaznenog djela, obilježja procesa provedbe izvansudske nagodbe, odluku državnog odvjetništva i recidivizam osumnjičenika (počinitelja). Podaci su prikupljeni pomoću upitnika, uvidom u dokumentaciju Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu i Stručne službe za izvansudsku nagodbu Zagreb, a obrađeni su na deskriptivnoj razini. Rezultati ukazuju na očekivanu razinu uspješnosti ove neformalne sankcije te idu u prilog nastojanjima stručnjaka za daljnim širenjem i razvojem ovog modela u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: izvansudska nagodba, nagodba između žrtve i počinitelja, počinitelji kaznenih djela, maloljetne i mlade punoljetne osobe, evaluacija, recidivizam

1. Uvod

Filozofija restorativne pravde i na tim načelima izgrađenih pristupa u rješavanju sukoba nastalih počinjenjem kaznenih djela, danas je dobro poznata i opisana u brojnim radovima (Morris, 2002, McCold i Wachtel, 2003, Bazemore i Umbreit, 2001). Restorativna pravda globalni je fenomen u kaznenopravnom sustavu i predstavlja alternativu u shvaćanju problematike počinjenja kaznenog djela i odgovora / reakcije na kazneno djelo i počinitelja. Jedan od najčešće primjenjivanih modela u svijetu jest nagodba između žrtve i počinitelja kaznenog djela (victim-offender mediation), a značajnije dosadašnje evaluacijske studije ukazuju na pretežito pozitivne rezultate i uspješnost takvog pristupa (više o tome u Mirosavljević, 2010). Od 2000. godine, jedan takav pristup / model razvija i Hrvatska u predpripremnom postupku povodom odluke državnog odvjetnika za

mladež o kaznenoj prijavi prema maloljetnim i mladim punoljetnim osobama, počiniteljima kaznenih djela. Prema čl. 64 (Zakon o sudovima za mladež, 1997), državni odvjetnik može odluku o nepokretanju postupka uvjetovati spremnošću maloljetnika ili mlađeg punoljetnika da izvrši posebnu obvezu popravka ili nadoknade štete počinjene kaznenim djelom (riječ je o uvjetovanoj primjeni načela svrhovitosti) kroz postupak posredovanja u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu. Takvih službi u Hrvatskoj, za sada, ima tri (Zagreb, Osijek i Split). U Zakonu o sudovima za mladež (čl. 64, 1997) navedeni su kriteriji i pretpostavke kada državni odvjetnik može naložiti takvu posebnu obvezu. Riječ je o kriterijima (dopunjenim s određenim stručnim kriterijima, prema Koller-Trbović i sur., 2003) koji ukazuju da:

- postoji visok stupanj izvjesnosti da je maloljetnik ili mlađi punoljetnik počinio kazneno

- djelo, odnosno, da podaci pružaju dovoljno osnova i za pokretanje kaznenog postupka;
- je riječ o kaznenom djelu za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do 5 godina;
 - se u pravilu treba raditi o tipičnom mladenačkom deliktu;
 - ne smije biti riječ o beznačajnom djelu;
 - recidivisti nisu isključeni, ali u pravilu bi se trebalo raditi o prvom kaznenom djelu;
 - je poželjnije da je počinitelj jedan, no počinitelji u skupini nisu isključeni;
 - je nužna dobrovoljnost i pristanak maloljetnika / mlađeg punoljetnika na sudjelovanje;
 - je nužna dobrovoljnost i pristanak žrtve na sudjelovanje – u tom kontekstu poželjnije je da je žrtva fizička osoba;
 - je odluka o primjeni izvansudske nagodbe, kao i odluka o njenoj učinkovitosti, odnosno odluka o ne/pokretanju kaznenog postupka, isključivo u nadležnosti državnog odvjetnika za mladež.

Izvansudska nagodba, medijacija, posredovanje između žrtve i počinitelja, u našoj je zemlji, unatoč sada već desetogodišnjem iskustvu, još uvijek nedovoljno prisutan model rješavanja problema nastalih kaznenim djelom. Usprkos činjenici da brojne evaluacijske studije medijacije između počinitelja i žrtve u svijetu (primjerice Nugent, Williams i Umbreit, 2003; Nugent i sur., 2001; Cushman i Evje, 2000) ukazuju na uspješnost tog procesa isto kao i dosadašnje evaluacije hrvatskog modela izvansudske nagodbe (Koller-Trbović i sur., 2003; Kovačić, 2008), navedeno ipak nije doprinijelo širenju ovog modela na područje cijele Hrvatske (prema Strategiji ministarstva pravosuđa - Razvoj alternativnih načina rješavanja sporova iz 2005. takvih bi službi do kraja 2012. godine na području Hrvatske trebalo biti 21). Stoga danas više nema dvojbe oko toga je li riječ o korisnom modelu, no kontinuirana, sustavna i planska evaluacija modela i učinaka nezaobilazan je dio svakog, pa tako i hrvatskog modela izvansudske nagodbe.

Općenito gledajući, dva su osnovna načina provjere učinkovitosti programa vezanih uz prevenciju kriminaliteta. Prvi se odnosi na evaluaciju ishoda, odnosno, stope recidivizma, zadovoljstva sudionika, načina nadoknade i sl., a drugi na tzv. evaluaciju procesa (Shih-ya i Longmire, 2006). U dosadašnjim, pa tako i u ovoj evaluaciji koja slijedi, koristit će se oba pristupa jer se na taj način, model koji je u nastajanju, najbolje može pratiti i dograđivati kroz različita obilježja. U tom smislu važno je istražiti kakva su novija

iskustva u našoj praksi u procesnom i ishodišnom smislu. Drugim riječima, važno je provjeriti poštivanje pravnih i drugih kriterija za izbor slučajeva za primjenu izvansudske nagodbe (Zakon o sudovima za mladež, 1997, Žižak, 2003, Cvjetko, 2003), kao i način provedbe izvansudske nagodbe, oblike nadoknade ili popravka štete, te naravno recidivizam.

Problem rada, stoga, predstavlja nastavak kontinuiteta u praćenju, relativno novijeg modela rješavanja sukoba nastalih počinjenjem kaznenih djela od strane maloljetnika ili mlađih punoljetnika u Hrvatskoj, kroz brojna obilježja koja su u funkciji kvalitete uspješnosti tog modela. Riječ je o izvansudskoj nagodbi (medijacija između žrtve i počinitelja) u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima. Posljednja evaluacija takve vrste napravljena je do 2006. godine (Kovačić, 2008).

2. Ciljevi i hipoteze

Osnovni cilj rada predstavlja provjeru efikasnosti procesa izvansudske nagodbe u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb, za razdoblje od srpnja 2006. do kraja 2009. godine. Budući da je riječ o procesu u koji je uključeno više institucija / službi, kao i osoba, a osnovni način rada jest medijacija, jasno je da takva provjera treba sadržavati više aspekata, pa su u skladu s tim postavljene i specifični ciljevi istraživanja:

- provjera kriterija za predlaganje izvansudske nagodbe;
- provjera obilježja procesa izvansudske nagodbe;
- provjera rezultata izvansudske nagodbe i
- provjera postotne učestalosti recidivizma.

Iz navedenih ciljeva, sukladno teoretskom okviru izvansudske nagodbe (Žižak, 2003, Cvjetko, 2003) i ranijim evaluacijskim izvješćima (Schmidt, 2003; Kovačić, 2008) definirana su sljedeća očekivanja:

- Očekuje se da se odluka o primjeni posebne obveze popravka ili nadoknade štete, u okviru koje se provodi izvansudska nagodba, donosi temeljem zakonskih i stručnih kriterija;
- Očekuje se da će uspješnost provedenih postupaka izvansudske nagodbe u Stručnoj službi Zagreb biti približno 80%, kao što je to slučaj u Austriji čiji model je Hrvatska preuzela;
- Očekuje se da je postotna učestalost recidivizma kod maloljetnih i mlađih punoljetnih počinitelja¹ kaznenih djela uključenih u izvansudsku nagodbu oko 10% (što je u skladu s ranijim evaluacijskim istraživanjem u RH).

¹ U ovom će se radu koristiti termini počinitelj i žrtva zbog njihove lakše prepoznatljivosti, dok bi ispravniji termini (budući da je riječ o predpripremnom postupku) bili osumnjičenik i oštećenik.

Iz navedenog je moguće zaključiti da se svrha rada ogleda u osiguravanju transparentnosti rada Stručne službe za izvansudsku nagodbu Zagreb, a posebice u unapređenju rada te službe kroz cjelovitu evaluaciju značajnih čimbenika.

3. Metode rada

3.1. Uzorak ispitanika

U uzorak ispitanika, prema dobivenim podacima u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb i Državnog odvjetništva u Zagrebu, ušli su svi maloljetni, odnosno mlađi punoljetni počinitelji kaznenih djela koji su bili uključeni u postupak izvansudske nagodbe u Stručnoj službi Zagreb od srpnja 2006. do kraja 2009. godine. U ukupan uzorak ušli su samo oni počinitelji prema kojima je postupak izvansudske nagodbe do kraja 2009. godine bio (uspješno ili neuspješno) završen na Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu i Velikoj Gorici. Tako uzorak ispitanika čini ukupno 209 osumnjičenika (počinitelja), od toga 137 maloljetna i 72 mlađa punoljetna počinitelja kaznenih djela. U 15 slučajeva, radilo se o počiniteljicama².

3.2. Uzorak varijabli

Za potrebe ovog istraživanja korišten je Upitnik konstruiran i primjenjen u prethodnoj evaluaciji izvansudske nagodbe (Kovačić, 2008), a koji obuhvaća sva obilježja od značaja za evaluaciju procesa i ishoda izvansudske nagodbe. Riječ je o, u uvodnom dijelu, već spominjanim područjima evaluacije izvansudske nagodbe u odnosu na: kriterije vezane uz osumnjičenika (počinitelja), kriterije koji se odnose na kazneno djelo, kriterije koji se odnose na oštećenika (žrtvu), obilježja tijeka i procesa izvansudske nagodbe, uspješnost izvansudske nagodbe, odluku državnog odvjetništva i recidivizam počinitelja (Upitnik se nalazi u prilogu).

Upitnik ima 26 pitanja/varijabli.

Uz to valja napomenuti da neka od značajnih pitanja koja bi tijekom provedbe evaluacije trebalo postaviti, primjerice: zadovoljstvo oštećenika (žrtve), kao i njen oporavak, zadovoljstvo osumnjičenika (počinitelja), zadovoljstvo posrednika, stručnjaka, smanjenje straha od kriminala u zajednici, kao i niz suptilnijih pitanja koja proizlaze iz teorijskog utemeljenja ovog modela i na koje bi trebalo dobiti odgovor (npr. utjecaj medijacije između počinitelja i žrtve na nastavak miroljubivog zajedničkog

života u zajednici), nije bilo moguće prikazati iz razloga nepostojanja takvih praćenja i „mjerenja“ promjena. No to su, sigurno, pitanja na koja bi ubuduće trebalo dobiti odgovore, a to znači da bi evaluacija uspješnosti ovog modela trebala biti ne samo opsežnija, šira, nego i metodološki drugačija.

3.3. Način provođenja istraživanja i metode obrade podataka

Podaci su prikupljeni tijekom siječnja 2010. g. na Općinskom državnom odvjetništvu Zagreb i u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb, temeljem uvida u dokumentaciju i konzultacijama sa stručnim suradnicima, a obrađeni su na razini apsolutnih i relativnih frekvencija sa svrhom deskripcije rezultata.

4. Rezultati

Rezultati će biti predstavljeni redom prema područjima kako su navedena u Upitniku, a paralelno će se kratko komentirati usporedni rezultati posljednje evaluacije (Kovačić, 2008).

4.1. Podaci o počinitelju kaznenog djela

Podaci o počinitelju prikupljeni su u odnosu na slijedeće varijable: spol, dob, obrazovno-profesionalni status, boravište i ranije intervencije centra za socijalnu skrb.

Tablica 1. Spol počinitelja

Spol počinitelja	f	%
Muški	194	92,82
Ženski	15	7,18
Ukupno	209	100,00

Iz tablice 1 vidljivo je da je od ukupnog broja počinitelja samo 7% njih ženskog spola. Takva raspodjela uglavnom odgovara distribuciji počinitelja kaznenih djela u kojoj sudjeluju osobe ženskog spola u ukupnoj promatranoj masi kriminaliteta ove spolne skupine (primjerice, 2009. u ukupnom broju prijavljenih punoljetnih počinitelja kaznenih djela, 8,35% je žena, a godinu ranije 8,01%; Državni zavod za statistiku, 2010a). Osobe muškog spola, dakle, čine pretežiti dio populacije kod primjene izvansudske nagodbe, kao i inače u kriminalitetu općenito. U odnosu na prethodnu evaluaciju uočava se porast počiniteljica kada je riječ o spolu počinitelja (s 4,57% na 7,18%).

² Taj je uzorak u većini varijabli kompariran s uzorkom iz posljednjeg evaluacijskog istraživanja izvansudske nagodbe u Stručnoj službi Zagreb koji je sačinjavalo ukupno 175 osoba, od toga 105 maloljetna i 70 mlađa punoljetna počinitelja kaznenih djela, a u 8 slučajeva počinitelji kaznenih djela bile su djevojke. Ta je evaluacija rađena za razdoblje od 2001. do lipnja 2006. godine (Kovačić, 2008).

Republika Hrvatska spada u zemlje gdje je broj prijavljenih maloljetnih ženskih osoba ispod 10%. Tako je 2008. g. postotak prijavljenih maloljetnih počiniteljica kaznenih djela (u ukupnom broju prijavljenih maloljetnika počinitelja kaznenih djela) iznosio 9,01%, a 2009. godine 7,48% (Državni zvod za statistiku, 2010b). Kada je riječ o spolu počinitelja, podatak o 7% maloljetnica/mlađih punoljetnica uključenih u izvansudsku nagodbu, u skladu je s tim trendovima.

Tablica 2. Dob počinitelja

Dob počinitelja	f	%
14-16 godina	58	27,75
16-18 godina	79	37,80
18-21 godina	72	34,45
Ukupno	209	100,00

U ukupnom uzorku od 209 ispitanika maloljetnici su zastupljeni u nešto više od 65% slučajeva. Oko trećine ispitanika su mlađi punoljetnici. Ovi su podaci gotovo podudarni s ranijim evaluacijskim razdobljem u kojem su maloljetnici bili zastupljeni u 60% slučajeva (Kovačić, 2008).

Tablica 3. Obrazovno /profesionalni status počinitelja

Obrazovno/profesionalni status počinitelja	f	%
U obrazovnom procesu	162	77,52
U radnom odnosu	25	11,96
Rad na crno	4	1,91
Nezaposlen	14	6,70
Nema podataka	4	1,91
Ukupno	209	100,00

Glavno obilježje ispitanika jest njihova uključenost u obrazovni proces (gotovo 80%). Radi se o polaznicima škola ili studentima što je i logično ako uzmemo u obzir da je riječ o ispitanicima mlađima od 21 godine. Zaposleno je samo oko desetine ispitanika iz uzorka. Ti podaci važni su i iz razloga boljeg razumijevanja sporazuma o načinu popravka ili nadoknade štete počinjene kaznenim djelom.

Od 16 navedenih područja, gotovo polovica ispitanika dolazi iz tri zagrebačka područja, Novog Zagreba, Susedgrada i Dubrave. Samo 8% počinitelja dolazi iz uže gradske jezgre (Medveščak i Centar), dok su obližnja mjesta/gradovi vrlo nisko zastupljeni (0,5 do 2%). Više je razloga za takvu distribuciju ispitanika. Naime, s jedne strane, takva je raspodjela u skladu sa sudjelovanjem maloljetni-

Tablica 4. Boravište počinitelja (nadležni Centar za socijalnu skrb)

Boravište počinitelja(nadležni CZSS)	f	%
Novi Zagreb	38	18,18
Susedgrad	32	15,31
Dubrava	30	14,35
Sesvete	17	8,13
Črnomerec	16	7,66
Maksimir	13	6,22
Peščenica	12	5,74
Medveščak	10	4,79
Velika Gorica	10	4,79
Trnje	9	4,31
Trešnjevka	8	3,83
Centar	5	2,39
Zaprešić	4	1,91
Dugo Selo	3	1,44
Jastrebarsko	1	0,48
Vrbovec	1	0,48
Ukupno	209	100,00

ka iz tih područja u ukupnom kriminalitetu maloljetnika, a s druge stoji činjenica da još uvijek ne postoji dobra informiranost niti opće, a niti stručne javnosti o mogućnostima izvansudske nagodbe.

Tablica 5. Ranije intervencije prema počinitelju u centru za socijalnu skrb

Ranije intervencije prema počinitelju u CZSS-u	f	%
Da	36	17,22
Ne	148	70,81
Nema podataka	25	11,97
Ukupno	209	100,00

Kada je riječ o ranijim intervencijama poduzetim prema počiniteljima od strane centra za socijalnu skrb, valja naglasiti da 71 % njih nije ranije bilo obuhvaćeno tretmanom centara što je u skladu s konceptom i kriterijima izvansudske nagodbe. Ipak, prema 17% počinitelja poduzete su neke od intervencija iz djelokruga socijalne skrbi od strane centra za socijalnu skrb.

4.2. Podaci o kaznenom djelu

Podaci o kaznenom djelu prikupljeni su u odnosu na sljedeće varijable: vrstu kaznenog djela, broj ranije počinjenih kaznenih djela, suučesništvo, mjesto počinjenja kaznenog djela i lokaciju počinjenja kaznenog djela.

Iz tablice 6 je vidljivo da prevladavaju imovinski delikti s preko 60% i to: teška krađa, krađa, oduzi-

Tablica 6. Vrsta kaznenog djela

Vrsta kaznenog djela	f	%
Čl. 217 (teška krađa)	53	25,36
Čl. 98 (tjelesna ozljeda)	41	19,62
Čl. 216 (krađa)	38	18,18
Čl. 221 (oduzimanje tuđe pokretne stvari)	24	11,48
Čl. 99 (teška tjelesna ozljeda)	22	10,53
Čl. 222 (uništenje i oštećenje tuđe stvari)	13	6,21
Čl. 331 (nasilničko ponašanje)	7	3,35
Čl. 129 (prijetnja)	7	3,35
Čl. 272 (izazivanje prometne nesreće)	2	0,96
Čl. 236 (prikriivanje)	2	0,96
Ukupno	209	100,00

manje tuđe pokretne stvari i uništenje i oštećenje stvari. Slijede ih nasilni delikti s 33,5% (tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda i nasilničko ponašanje). Navedeno je u skladu s ranijom evaluacijom (gledano po skupinama delikata, ali ne i pojedinačno, pa tako primjerice kazneno djelo teške krađe u ovom je razdoblju niže za 10%, teška tjelesna ozljeda za 13%, nasilničko ponašanje za 3%, dok je oduzimanje tuđe pokretne stvari u porastu za 11%, a tjelesna ozljeda za 18%), ali i dosadašnjim podacima o maloljetničkom kriminalitetu. Naime, i inače maloljetna populacija pretežno čini kaznena djela protiv imovine. Činjenica da se u trećini slučajeva radi o nasilnim deliktima koji su sami po sebi po intenzitetu i posljedicama teža kaznena djela, govori u prilog tome da se izvansudska nagodba ne primjenjuje za beznačajne delikte.

I prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2010b) vidljivo je da su imovinski delikti dominantni oblik kaznenih djela kada je riječ o maloljetnim počiniteljima (udio imovinskih delikata u svim kaznenim djelima 2009. iznosi oko 60, a nasilnih oko 25%).

Zanimljivo je, međutim, spomenuti da je u Austriji, u odnosu na vrstu kaznenog djela zbog kojeg se poduzima izvansudska nagodba kod maloljetnika situacija, gotovo, obrnuta, odnosno, dvije trećine čine delikti protiv života, zdravlja, slobode, a samo jedna trećina protiv imovine (Schmidt, 2005). Ipak, treba reći da je i u Austriji u prvim godinama nastanka i razvoja službi za izvansudsku nagodbu, situacija u odnosu na vrstu kaznenog djela bila slična ovim našim pokazateljima (Aussergerichtlicher Tausgleich-Information, 1997). To samo znači da je izvansudska nagodba pogodna za različita kaznena djela, pa i ona vrlo teška, no kako austrijski stručnjaci kažu, nikako se ne bi smjelo raditi o kaznenim djelima s fatalnim ishodom.

Mali je broj kaznenih djela prijetnje, izazivanja prometne nesreće, prikriivanja, što ukazuje na različite mogućnosti primjene ove posebne obveze kada je riječ o vrsti kaznenog djela.

Tablica 7. Počinjeno kazneno djelo je počinitelju

Počinjeno kazneno djelo je počinitelju	f	%
Prvo	184	88,04
Drugo	23	11,00
Treće i više	2	0,96
Ukupno	209	100,00

Za 88% ispitanika uključenih u postupak izvansudske nagodbe, radilo se o prvom počinjenju kaznenog djela. Taj podatak potvrđuje jedan od kriterija za primjenu izvansudske nagodbe (poželjnije je da je riječ o prvom kaznenom djelu, iako recidivisti nisu isključeni). Nešto manje od 12% ispitanika spada u kategoriju recidivista dok je u ranijoj evaluaciji njihov postotak bio i manji (6%). To samo potvrđuje stalno „širenje“ kriterija za primjenu izvansudske nagodbe, odnosno, postupno usmjeravanje i prema tzv. težim slučajevima.

Tablica 8. Kazneno djelo je počinitelj počinio

Kazneno djelo je počinitelj počinio	f	%
Sam	83	39,71
S jednom osobom	53	25,36
S dvije osobe	42	20,10
S tri i više osoba	31	14,83
Ukupno	209	100,00

Iz Tablice 8 proizlazi da je većina (60%) počinitelja kazneno djelo počinila u supočiniteljstvu s jednom ili više osoba što je u skladu s podacima Kovčo-Vukadin (2005) koja navodi kako oko 50% maloljetnika čini kaznena djela u suučesništvu, a najviše kaznenih djela koje maloljetnici čine u supočiniteljstvu su imovinski delikti. Drugim riječima, počinjenje kaznenih djela u grupi obilježje je maloljetničke delinkvencije. U odnosu na raniju evaluaciju, uočljivo je da je u prethodnom evaluacijskom razdoblju 52% ispitanika počinilo kazneno djelo samo, dok u ovom uzorku taj postotak iznosi 40%. Budući da je preporuka da se u izvansudsku nagodbu upućuju osumnjičeni koji su kazneno djelo počinili sami, moguće je da ovi podaci upućuju na povjerenje državnog odvjetništva u sposobnost profesionalaca zaposlenih u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu da se nose sa složenijim slučajevima maloljetničke delinkvencije i, kako je ranije spomenuto, stalno širenje kriterija i provjeravanje mogućnosti izvansudske nagodbe.

Tablica 9. *Mjesto počinjenja kaznenog djela*

Mjesto počinjenja kaznenog djela	f	%
U mjestu boravišta	117	55,98
Izvan mjesta boravišta	92	44,02
Ukupno	209	100,00

Kao što je vidljivo iz tablice 9, većina kaznenih djela počinjena je u mjestu boravišta osumnjičenika (56%).

Tablica 10. *Lokacija počinjenja kaznenog djela*

Lokacija počinjenja kaznenog djela	f	%
Ulica	44	21,05
Školsko dvorište	33	15,79
Parkiralište	30	14,35
Park	14	6,22
Škola	12	5,74
Ugostiteljski objekt (caffe bar, restoran, sendvič bar)	12	5,74
Nešto drugo	11	5,26
Kiosk	9	4,31
Autobus (tramvaj)	7	3,35
Stan	6	2,87
Trgovina	5	2,39
Zgrada	4	1,91
Svlačionica sportska dvorana	4	1,91
Noćni klub (disko)	4	1,91
Skladište	3	1,44
Igralište	3	1,44
Benzinska postaja	2	0,96
Igraonica	2	0,96
Obiteljska kuća	1	0,48
Autoservis	1	0,48
Livada	1	0,48
Vrtić	1	0,48
Ukupno	209	100,00

Ovdje je značajno spomenuti činjenicu da se većina kaznenih djela koja su počinili ispitanici iz ovog uzorka, događala na tzv. vanjskim prostorima (ulica, školsko dvorište, park, itd.).

4.3. Podaci o žrtvi

Podaci o žrtvi prikupljeni su u odnosu na sljedeće varijable: status i spol žrtve, odnos žrtve i počinitelja prije počinjenja kaznenog djela i dob žrtve. U odnosu na 209 počinitelja, broj žrtava je manji (159). Ranije je spomenuto da je većina kaznenih djela počinjena u supočiniteljstvu, a na štetu samo jedne žrtve te je logično da je broj žrtava manji u odnosu na broj počinitelja.

Tablica 12. *Status i spol žrtava*

Status i spol žrtava	f	%
Fizička osoba M	100	62,89
Fizička osoba Ž	34	21,38
Pravna osoba	25	15,73
Ukupno	159	100,00

Kao što je vidljivo iz tablice, ukupno je bilo 159 žrtava, uključujući i pravne osobe. Žrtve su u obradnim slučajevima većinom bile fizičke osobe i to u 84% slučajeva. U 16% slučajeva riječ je o pravnoj osobi u poziciji žrtve (a u ranijoj evaluaciji 8%). Navedeno ukazuje na slijeđenje kriterija za upućivanje u proces izvansudske nagodbe budući da je poželjno da žrtva bude fizička osoba iz razloga nužnosti suočavanja počinitelja i žrtve, a što je jedan od uvjeta za postupak izvansudske nagodbe. Važno je napomenuti da i u slučajevima kada je riječ o pravnoj osobi kao žrtvi dolazi do zajedničkog susreta između počinitelja i zastupnika određene institucije ili tvrtke. Najčešća kaznena djela počinjena na štetu pravne osobe su, primjerice, provale u škole, kiosk, trgovine ili uništavanje imovine istih. S druge strane, porast broja pravnih osoba kao žrtava, ukazuje na širenje kriterija za upućivanje u proces izvansudske nagodbe o čemu će još biti riječi u raspravi.

Tablica 13. *Odnos žrtava i počinitelja*

Odnos žrtve i počinitelja	f	%
Od ranije poznat počinitelju	91	67,91
Nije od ranije poznat počinitelju	43	32,09
Ukupno	134	100,00

Odnos žrtve i počinitelja promatran je samo kada je riječ o fizičkim osobama. Kao što je poznato, u izvansudskoj nagodbi sukobljene strane postaju partneri u rješavanju problema s ciljem održanja dobrih odnosa u budućnosti. Iz tablice je evidentno da je većina ispitanika uključenih u proces od ranije poznavalo oštećenu osobu.

Tablica 14. *Dob žrtve*

Dob žrtve	f	%
<20 godina	83	61,94
21-30 godina	22	16,42
31-40 godina	11	8,21
41-50 godina	6	4,48
>50 godina	12	8,95
Ukupno	134	100,00

Preko 60% fizičkih osoba, žrtava bilo je mlađe od 20 godina. To znači da je veliki dio žrtava po dobi slično počiniteljima.

4.4. Podaci o procesu posredovanja

Podaci o početnim fazama procesa posredovanja prikupljeni su u odnosu na sljedeće varijable: dobrovoljno sudjelovanje počinitelja, dobrovoljno sudjelovanje žrtava, broj susreta / razgovora s počiniteljem prije zajedničkog susreta i broj susreta / razgovora sa žrtvom prije zajedničkog susreta. Podaci o daljnjem procesu posredovanja prikupljeni su u odnosu na varijable: postignut sporazum, razlozi zbog kojih nije došlo do sporazuma, vrsta korisne metode u zajedničkom susretu i način popravka ili nadoknade štete. U odnosu na te varijable bit će prikazani podaci za sve one počinitelje i žrtve koji su pristali na cjelokupni proces izvansudske nagodbe i prihvatili ga u potpunosti.

Tablica 15. Pristanak počinitelja na sudjelovanje u procesu izvansudske nagodbe

Pristanak počinitelja na sudjelovanje	f	%
Da	199	95,21
Ne	10	4,79
Ukupno	209	100,00

Samo 5% počinitelja nije željelo sudjelovati u procesu izvansudske nagodbe. U pravilu se radilo o osumnjičenicima koji nisu htjeli doći na prvi susret u službu, ili su negirali kazneno djelo (odnosno nisu htjeli preuzeti odgovornost za isto) po dolasku u stručnu službu za izvansudsku nagodbu te su htjeli dokazati svoju nevinost na sudu ili se nisu željeli susresti s oštećenom stranom. Ipak, može se reći da većina počinitelja, nakon prvog samostalnog razgovora s posrednikom, pristaje na izvansudsku nagodbu. Nešto je više žrtava koje ne žele sudjelovati u izvansudskoj nagodbi (9%), no ukupno ih ne sudjeluje 15% jer ako počinitelj ne pristaje na sudjelovanje, žrtvu se niti ne poziva na razgovor (Tablica 16).

Tablica 16. Pristanak žrtve na sudjelovanje u procesu izvansudske nagodbe

Pristanak žrtve na sudjelovanje	f	%
Da	135	84,91
Ne	14	8,80
Žrtva nije pozvana zbog nesudjelovanja počinitelja	10	6,29
Ukupno	159	100,00

Najčešći razlog ne pristajanja na sudjelovanje od strane žrtve jest vjerovanje da ne mogu zadovoljiti svoje interese u procesu izvansudske nagodbe ili su inzistirali na sudskom postupku i kazni za

počinitelja. Ovako visok postotak pristanka na sudjelovanje ukazuje na poštovanje kriterija za izbor slučajeva od strane državnog odvjetništva, ali i profesionalan odnos stručnjaka u Službi za izvansudsku nagodbu.

Tablica 17. Broj susreta / razgovora s počiniteljem prije zajedničkog susreta

Broj susreta / razgovora s počiniteljem prije zajedničkog susreta	f	%
Jedan	182	91,46
Dva	17	8,54
Ukupno	199	100,00

Od 199 počinitelja koji su pristali na izvansudsku nagodbu, s većinom je održan jedan razgovor prije susreta sa žrtvom. O dva susreta se radi u situacijama kada počinitelj izražava želju za savjetovanjem s drugim osobama o nastavku procesa, želi još razmisliti da li želi sudjelovati ili ne ili jednostavno postoji potreba za još jednim susretom s posrednikom prije zajedničkog susreta sa žrtvom.

Tablica 18. Broj susreta / razgovora sa žrtvom prije zajedničkog susreta

Broj susreta / razgovora sa žrtvom prije zajedničkog susreta	f	%
Jedan	145	97,32
Dva	4	2,68
Ukupno	149	100,00

Kada je riječ o žrtvama, od ukupnog broja žrtava koje su uključene u proces, s najvećim dijelom proveden je jedan razgovor prije zajedničkog susreta (neovisno o tome da li su oštećene osobe tijekom prvog susreta odlučile da ne žele nastaviti s procesom izvansudske nagodbe).

Razlozi za održana dva susreta, isti su kao i kod počinitelja.

Tablica 19. Postignut sporazum

Postignut sporazum	f	%
Da	166	89,73
Ne	19	10,27
Ukupno	185	100,00

Kod onih koji su pristali na sudjelovanje u procesu izvansudske nagodbe, na zajedničkom susretu počinitelja i žrtava u 90% slučajeva postignut je sporazum. U 10% slučajeva nije postignut sporazum iako su počinitelji i žrtve pristali i krenuli u

proces izvansudske nagodbe, a razlozi za to nalaze se u tablici koja sljedi.

Tablica 20. Razlozi zbog kojih nije došlo do sporazuma

Razlozi zbog kojih nije došlo do sporazuma	f
Žrtva ne prepoznaje interes u sklapanju sporazuma	10
Počinitelj ne prihvaća zahtjeve žrtve	8
Nije održan zajednički susret zbog nedolaska žrtve	1
Ukupno	19

Kao što je vidljivo iz tablice 20, do sporazuma tijekom zajedničkog razgovora između počinitelja i žrtva nije došlo u 18 slučajeva. U nešto više od polovice slučajeva do sklapanja sporazuma i zajedničkog dogovora između počinitelja i žrtve nije došlo jer žrtva nije prepoznala interes za sebe, a u ostalim slučajevima počinitelj nije prihvatio zahtjeve oštećene strane. Samo u jednom slučaju susret nije održan jer žrtva nije došla.

Tablica 21. Vrsta korištene metode u zajedničkom susretu

Vrsta korištene metode u zajedničkom susretu	f	%
Standardna metoda	90	48,65
Metoda reflektirajući tim	11	5,95
Metoda tandem	8	4,32
Metoda vodeničko kolo	6	3,24
Standardna u kombinaciji s metodom poštar	5	2,70
Metoda miješanih parova	4	2,16
Standardna u kombinaciji s metodom zrcala	4	2,16
Standardna i metoda vodeničkog kola	3	1,62
Metoda poštar	2	1,08
Standardna u kombinaciji s metodama poštar i reflektirajući tim	2	1,08
Standardna u kombinaciji s metodama zrcala i tandem	1	0,54
Metoda zrcala	1	0,54
Nema podataka	48	25,95
Ukupno	185	100,00

U 185 slučajeva s kojima se krenulo u zajednički susret, analizirane su korištene metode bez obzira da li je na kraju postignut zajednički sporazum ili ne. Kod interpretacije ovih podataka valja uzeti u obzir činjenicu da u 26% slučajeva nema podataka o korištenoj metodi tijekom zajedničkog susreta, mada je za pretpostaviti da je u tom slučaju riječ o standardnoj metodi. Slijedom navedenog, iz tablice je vidljivo da je najviše, u gotovo polovici slučajeva korištena standardna metoda. Ostale metode korištene su u oko 15% slučajeva, a kombinacija standardne s nekom drugom metodom u oko 10% slučajeva.

U usporedbi s ranijom evaluacijom (Kovačić, 2008), primjećuje se da je paleta korištenih metoda u ovom razdoblju mnogo šira što također može upućivati na porast kompetencija posrednika, njihovu sve veću sigurnost u radu, ali također i na složenije slučajeve koji se upućuju na posredovanje u izvansudsku nagodbu, a koji zahtijevaju specifične pristupe, primjerice kod metode vodeničkog kola, poštar, mještoviti parovi i slično.

Tablica 22. Način popravka ili nadoknade štete

Način popravka ili nadoknade štete	f	%
Isprika i materijalna naknada	102	61,45
Isprika	50	30,12
Isprika i simboličan dar	5	3,01
Isprika i povrat stvari	3	1,81
Isprika i uplata novca u dobrotovorne svrhe	3	1,81
Materijalna naknada	1	0,60
Isprika i kupnja onog što je otuđeno	1	0,60
Isprika i uključivanje u tretman za liječenje alkoholičara	1	0,60
Ukupno	166	100,00

Kada je riječ o načinu nadoknade štete, vidljivo je da se od ukupno 166 slučajeva u kojima je postignut sporazum, kod čak dvije trećine sporazuma radi o isprici i materijalnoj naknadi kao obliku nadoknade štete. Iako se isprika kao zaseban način popravka ili nadoknade štete koristila u trećini slučajeva, ona je gotovo uvijek prisutna u svakom postupku (uz još neki način nadoknade). Drugi, specifičniji i, može se reći, kreativniji načini nadoknade štete (naravno, uz ispriku), koriste se relativno rijetko (u oko 8% slučajeva).

Najuočljivija razlika u odnosu na prethodnu evaluaciju odnosi se na materijalnu naknadu kao jedini način nadoknade štete (u prethodnom razdoblju 6%, a sada 0,6%).

4.5. Podaci o uspješnosti procesa izvansudske nagodbe

Uspješnost izvansudske nagodbe, kao što je ranije spomenuto, može se promatrati kroz niz parametara, primjerice, od zajedničkog susreta između žrtve i počinitelja, postizanja sporazuma, izvršenja sporazuma i konačno odluke državnog odvjetništva. Uspješnost izvansudske nagodbe je kompleksna budući da se o uspješnosti može govoriti u različitim kontekstima ovisno o kriterijima.

U ovoj, kao i dosadašnjim evaluacijama, podaci o uspješnosti procesa izvansudske nagodbe prikupljeni su, u skladu sa stranim uzorima (Schmidt,

2003), u odnosu na sljedeće varijable: uspješnost procesa izvansudske nagodbe, trajanje uspješno provedenih procesa izvansudske nagodbe i razlozi neuspješno provedenih procesa izvansudske nagodbe. Uspješnost je ovdje promatrana u odnosu na one slučajeve kod kojih su osumnjičenici i oštećenici pristali na sudjelovanje u izvansudskoj nagodbi te se uspješnom izvansudskom nagodbom smatra ona kod koje je sporazum koji je dogovoren u zajedničkom susretu između počinitelja i žrtve u potpunosti ostvaren.

Tablica 23. *Uspješnost procesa izvansudske nagodba*

Izvangodska nagodba izvedena	f	%
Uspješno	159	85,95
Neuspješno	26	14,05
Ukupno	185	100,00

Od ukupno 185 slučajeva koji su u samom početku provedbe pristali na sudjelovanje u izvansudskoj nagodbi i došli do zajedničkog susreta, u 86% slučajeva je proces posredovanja u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb uspješno završen, odnosno izvršena je potpuna nadoknada ili popravak počinjene štete nanešene kaznenim djelom. Drugim riječima, dogovor koji je sklopljen između počinitelja i žrtve na zajedničkom susretu je potpuno izvršen što je u skladu s prethodnim razdobljem (84%).

Kada je riječ o ukupnom broju upućenih predmeta u Stručnu službu za izvansudsku nagodbu Zagreb (209) izvansudska nagodba uspješno je provedena u 76,01% slučajeva, dok za ranije razdoblje taj postotak iznosi 71% (Kovačić, 2008).

Statistički pokazatelji o uspješnosti izvansudske nagodbe u Austriji, čiji model je preuzela i Republika Hrvatska, govore o 80% i više uspješnosti izvansudske nagodbe. Preciznije, Bruckmuller i Koss (2010) navode podatak za Austriju da je izvansudska nagodba kod maloljetnika u 85% slučajeva uspješno završena. Iz ovih podataka je vidljivo da je uspješnost izvansudske nagodbe u Republici Hrvatskoj gotovo istovjetna onoj u Austriji.

Tablica 24. *Vrijeme trajanja procesa izvansudske nagodbe kod uspješno provedene nagodbe*

Trajanje uspješno provedenih procesa izvansudske nagodbe	f	%
<1 mjesec	19	11,95
1-3 mjeseca	104	65,41
3-6 mjeseca	33	20,75
>6 mjeseci	3	1,89
Ukupno	159	100,00

Najčešće trajanje izvansudske nagodbe koja je uspješno provedena do kraja iznosi između 1 i 3 mjeseca (65%). Petina procesa trajala je od 3 do 6 mjeseci. Gotovo su svi procesi završeni u roku od pola godine, ali ipak podatak o 2% onih koji traju i duže od tog razdoblja ukazuje da je, vjerojatno, riječ o određenim specifičnostima bilo okolnosti djela, bilo procesa.

Dakle, prednost je što se izvansudskom nagodbom slučajevi rješavaju brzo i mnogo brže nego u kaznenom postupku koji je dug i iscrpljujući za sve sudionike procesa.

Tablica 25. *Razlozi neuspješno provedenih procesa izvansudske nagodbe*

Razlozi neuspješno provedenih procesa izvansudske nagodbe	f
Nije postignut sporazum između počinitelja i žrtve	19
Dogovoreni sporazum nije izvršen	7
Ukupno	26

U 26 slučajeva se može govoriti o neuspješnoj izvansudskoj nagodbi, ako se izuzme 24 ona koji nisu niti krenuli u proces, odnosno nisu ni prihvatili taj postupak (10 počinitelja i 14 žrtava). Kada je izvansudska nagodba bila neuspješna zbog nemogućnosti postizanja sporazuma između počinitelja i žrtve na zajedničkom susretu najčešći razlozi za to, kao što je već ranije spomenuto, bili su: tijekom zajedničkog susreta počinitelj ne prihvaća zahtjeve žrtve za nadoknadu ili popravak štete počinjene kaznenim djelom, žrtva ne prepoznaje interes za sebe u onome što mu počinitelj može ponuditi kao nadoknadu za počinjeno kazneno djelo, a u jednom slučaju žrtva se nije pojavila na zajedničkom susretu. Iz ovih podataka je vidljivo da ukoliko je postignut sporazum između počinitelja i žrtve, uglavnom je i izvršen, dok u manjem brojem slučajeva nije izvršen (7 ispitanika ili 4%). Najčešće se u ovim slučajevima radi o isprici i materijalnoj naknadi, gdje je isprika izvršena, a materijalna naknada trebala bi biti naknadno plaćena žrtvi što počinitelj nije izvršio u dogovorenom roku, pa na kraju sporazum nije u potpunosti izvršen i zbog toga je neuspješan.

4.6. Podaci o odluci državnog odvjetništva

Podaci o odluci državnog odvjetništva odnose se na činjenicu je li ili nije, nakon primitka izvješća Stručne službe za izvansudsku nagodbu državni odvjetnik pokrenuo sudski postupak. Kako je već u uvodu pojašnjeno, nakon primitka završnog

izvještaja posrednika, državni odvjetnik je taj koji donosi odluku o pokretanju ili nepokretanju kaznenog postupka.

Tablica 26. Odluka državnog odvjetništva

Odluka državnog odvjetništva	f	%
Nepokretanje kaznenog postupka	177	84,69
Pokretanje kaznenog postupka	32	15,31
Ukupno	209	100,00

U odnosu na ukupan uzorak od 209 predmeta Općinsko državno odvjetništvo je u 85% slučajeva odlučilo o nepokretanju kaznenog postupka, dok se u 15% slučajeva išlo na pokretanje kaznenog postupka (što je u skladu s ranijom evaluacijom). Zanimljiv je podatak o pokretanju postupka za 32 slučaja. Kako je ranije bilo vidljivo, neuspješno provedenih izvansudskih nagodbi ukupno je bilo 26, a u 19 slučajeva, zbog neprihvatanja postupka izvansudske nagodbe, isti nije niti pokretan. Ukupno je, dakle, riječ o 45 ili 21,5% slučajeva. Međutim, samo za njih 15% državni odvjetnik je pokrenuo kazneni postupak (tablica 26). To je moguće objasniti činjenicom da ako se dogodi situacija u kojoj žrtva odbija sudjelovati u procesu izvansudske nagodbe, a počinitelj na nju pristaje, državno odvjetništvo može odlučiti da počinitelj u razmjeru s počinjenom štetom izvrši neku drugu obvezu iz čl. 64. ZSM-a. Isto tako državni odvjetnik može odlučiti i pozivanjem na odredbe iz čl. 63. ZSM-a, tzv. neuvjetovanom svrhovitošću. Nadalje, državno odvjetništvo može odlučiti o nepokretanju kaznenog postupka u slučajevima gdje sporazum između počinitelja i žrtve nije postignut ili proveden do kraja, ali isključivo zbog nesuradnje žrtve. Tada se uzima u obzir želja i trud počinitelja za sudjelovanjem u izvansudskoj nagodbi koja nije ostvarena zbog žrtve (žrtva se ne želi susresti s počiniteljom, nema vremena i ne želi išta od počinitelja, ne zanima ga isprika i materijalna naknada, odustane tijekom procesa itd.). I u tom slučaju državni odvjetnik odluku o nepokretanju kaznenog postupka uvjetuje spremnošću počinitelja da izvrši jednu ili više obveza iz čl. 64 ZSM-a ili neuvjetovanom svrhovitošću iz čl. 63.

4.7. Podaci o recidivizmu

Kriminalni povrat u ovoj je studiji definiran ponovnom prijavom maloljetne ili mlađe punoljetne osobe državnom odvjetništvu kao počinitelj kaznenog djela. Pritom treba napomenuti da je razdoblje za koje se utvrđuje recidivizam, kod pojedinih ispitanika, vrlo različito (od nekoliko mjeseci do gotovo četiri godine).

Tablica 27. Recidivizam nakon izvansudske nagodbe

Recidivizam nakon izvansudske nagodbe	f	%
Da	28	13,40
Ne	181	86,60
Ukupno	209	100,00

Iz tablice 27 je vidljivo da je ukupan broj recidivista 28, odnosno, 13%, za razliku od posljednjeg evaluacijskog izvješća kada je ta brojka iznosila 17 od ukupno 175 počinitelja, odnosno, 10%.

Od ukupno 209 počinitelja kaznenih djela koji su bili upućeni u Stručnu službu za izvansudsku nagodbu Zagreb od strane državnog odvjetništva, bez obzira da li je izvansudska nagodba provedena uspješno ili neuspješno ili se uopće nije krenulo u proces, kriminalni povrat je zabilježen u 13% slučajeva. Taj postotak je u odnosu na prethodno razdoblje evaluacije, kada je iznosio 9,71%, u porastu.

Tablica 28. Recidivizam nakon uspješno provedene izvansudske nagodbe

Recidivizam nakon uspješno provedene izvansudske nagodbe	f	%
Da	27	16,98
Ne	132	83,02
Ukupno	159	100,00

Prema iskustvima nekih od zemalja, primjerice Austrije i Njemačke, u kojima se već duži niz godina provodi izvansudska nagodba, vidljivo je da je postotak recidivizma u odnosu na klasične sankcije manji. Tako Holfinger i Neumann (2008, prema Bruckmuller i Koss, 2010), navode da je u Austriji stopa recidivizma kod uspješno provedene medijacije u periodu od 2,5 do 3,5 godina oko 13%. Takav podatak ide u prilogu izvansudskoj nagodbi kao važnoj reakciji u smislu prevencije budućeg kriminaliteta maloljetnika.

Postotak recidivizma nakon uspješno provedene izvansudske nagodbe u ovom istraživanju iznosi 16,98%, dok je u prvoj analizi iznosio 10,40%. Unatoč porastu, i dalje se drži da je riječ o uspješnom procesu budući da je ukupni recidivizam kod maloljetnih i mlađih punoljetnih počinitelja kaznenih djela u RH već duži niz godina nešto preko 30%, dok kod maloljetnika kojima su ranije bile izrečene kaznene sankcije taj postotak iznosi 12-13%.

Tablica 29. Broj recidivista za ukupni uzorak

Broj recidivista	f
Jednom	24
Dvaput	4
Ukupno	28

Promatrajući broj recidiva nakon provedenog uspješnog ili neuspješnog procesa izvansudske nagodbe ili gdje se uopće nije krenulo u proces, najviše je počinitelja koji su imali jedan recidiv.

Tablica 30. *Recidivizam – vrsta kaznenog djela*

Recidivizam – vrsta kaznenog djela	f
Čl. 173 (Zloupotreba opojnih droga)	7
Čl. 216 (Krađa)	3
Čl. 217 (Teška krađa)	2
Čl. 129 (Prijetnja)	2
Čl. 99 (Teška tjelesna ozljeda)	2
Čl. 311 (Nasilničko ponašanje)	1
Čl. 263 (Dovođenje u opasnost života i imovine)	1
Čl. 98 (Tjelesna ozljeda)	1
Čl. 220 (Utaja)	1
Čl. 222 (Uništenje i oštećenje tuđe stvari)	1
Čl. 276 (Krivotvorenje znakova za vrijednost)	1
Čl. 309 (Prisila prema pravosudnom dužnosniku)	1
Čl. 331 (Nasilničko ponašanje)	1
Čl. 173 i 331 (Zloupotreba opojnih droga i nasilničko ponašanje)	1
Čl. 98 i 331 (Tjelesna ozljeda i nasilničko ponašanje)	1
Čl. 173 i 272 (Zloupotreba opojnih droga i Izazivanje prometne nesreće)	1
Čl. 319. i 331. (Sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada službenu osobu i Nasilničko ponašanje)	1
Ukupno	28

Iz tablice je evidentno da se recidivizam najviše odnosi na kazneno djelo zloupotrebe opojnih droga (čak četvrtina ukupnog broja novih kaznenih djela odnosi se na to djelo).

U oba evaluacijska razdoblja, broj specijalnih recidivista iznosi 7, dok je broj novih kaznenih djela u ovom istraživanju 32 (odnosno, ukupno 28 recidivista počinilo je 32 kaznena djela), a u prethodnoj evaluaciji 22 (ukupno 17 recidivista počinilo 22 nova kaznena djela). No, većina tih kaznenih djela nije u vezi s ranijim kaznenim djelom zbog kojeg je bio pokrenut postupak izvansudske nagodbe, već je riječ o zloupotrebi opojnih droga ili nekom drugom kaznenom djelu. To drugim riječima znači da je recidivizam zbog kaznenog djela specifičnog za primjenu izvansudske nagodbe počinio vrlo mali broj onih maloljetnika i mladih punoljetnika koji su bili upućeni u proces izvansudske nagodbe.

2. Završna diskusija i zaključci

Rezultati provjere provedbe postupka izvansudske nagodbe u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb transparentan su pokazatelj teme-

ljem kojeg je moguće raspravljati o njenom radu, uspješnosti, specifičnim elementima i kriterijima, te potrebi i mogućnostima širenja modela izvansudske nagodbe i u druge gradove u Republici Hrvatskoj.

Generalno se može zaključiti da je pretpostavka da se odluka o primjeni posebne obveze izvansudske nagodbe u okviru uvjetovane svrhovitosti, donosi i primjenjuje na temelju stručnih i zakonom definiranih kriterija (ZSM, 1997), točna. Važno je napomenuti da je Hrvatska preuzela austrijski kriterij prema kojem se broj predmeta izvansudske nagodbe računa prema broju ukupnih počinitelja bez obzira na broj kaznenih djela ili oštećenika. To drugim riječima znači da je svaki počinitelj tretiran zasebno iako je moguće da je počinio kazneno djelo u supočiniteljstvu. Uz gore navedenu generalnu pretpostavku, postoje određene specifičnosti općenito, pa tako i u odnosu na prethodnu evaluacijsku studiju. Tako kada je riječ o osnovnom kriteriju, a to je dobrovoljno sudjelovanje svih strana, podaci za počinitelja i njegovu dobrovoljnost za sudjelovanje u procesu izvansudske nagodbe pokazuju da samo 4% od ukupno 209 počinitelja ne želi sudjelovati u tom procesu što je slično rezultatima ranije evaluacije izvansudske nagodbe gdje je taj postotak iznosio 6% (Kovačić, 2008). Počinitelji koji ne žele sudjelovati u procesu izvansudske nagodbe ne prihvaćaju u potpunosti odgovornost za kazneno djelo, žele u sudskom postupku dokazati svoju nevinost ili se ne žele susresti sa žrtvom i na taj način rješavati nastale konflikte. Kada je riječ o žrtvama, tada njih 9% nije željelo sudjelovati u procesu izvansudske nagodbe. Ako se ti podaci promatraju iz aspekta informiranosti građana, odnosno, još uvijek vrlo slabe obaviještenosti o mogućnostima rješavanja posljedica kaznenih djela izvansudskom nagodbom, tada se čini da je udio onih ispitanika (počinitelja i žrtava) koji nisu pristali na sudjelovanje, zaista zanemariv.

Moguće je konstatirati da se kriterij vrste i težine kaznenog djela u potpunosti poštuje. Da se ne radi o beznačajnom kaznenom djelu potvrđuju podaci da se, uglavnom, radi o imovinskim te nasilnim deliktima, specifičnije, najzastupljenija su kaznena djela teške krađe (25%), tjelesne ozljede (20%) i krađe (19%).

U odnosu na nekoliko ostalih kriterija, a prateći pokazatelje prethodne i sadašnje evaluacije, zamjetne su određene razlike i odstupanja u odnosu na one kriterije koji nisu isključivi. Tu je riječ o ranijim intervencijama centra za socijalnu skrb prema osumnjičenicima uključenim u proces izvansudske nagodbe, pa je vidljivo da se taj postotak povećao sa 7 (u prethodnoj evaluaciji) na sadašnjih 17%. Što se tiče

preporuke da je poželjnije da je počinitelj sam počinio kazneno djelo, u odnosu na dva promatrana evaluacijska razdoblja uočljiv je porast kaznenih djela počinjenih u supočiniteljstvu (s 48 na 60%). Isto tako, uočen je i porast recidivista uključenih u proces izvansudske nagodbe (sa 6 na 12%). Bilježi se, u odnosu na prethodnu studiju, porast pravnih u odnosu na fizičke osobe, odnosno, žrtve (s 8 na 16%).

Drugim riječima to znači da se u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb u potpunosti poštuju zakonom definirani kriteriji za primjenu izvansudske nagodbe, dok se kriteriji koji nisu isključivi pomalo šire na kompleksnija kaznena djela i složenije načine provedbe izvansudske nagodbe. Preciznije, iz podataka je vidljivo da se kriteriji šire na način da je sve veći broj počinitelja uključenih u izvansudsku nagodbu koji su već registrirani u centru za socijalnu skrb, recidivista, pravnih osoba kao žrtava i djela počinjenih u supočiniteljstvu.

Druga pretpostavka vezana uz iskustva primjene izvansudske nagodbe u Republici Hrvatskoj i njenu uspješnost provedbe u Stručnoj službi Zagreb za približno 80% slučajeva je potvrđena. Od ukupno 185 slučajeva s kojima se nakon dobrovoljnog pristanka počinitelja i žrtve krenulo u proces izvansudske nagodbe u 90% slučajeva je na zajedničkom susretu postignut sporazum, slično kao i u ranijoj evaluaciji. Međutim, taj isti sporazum uspješno je proveden do samog kraja u nešto manjem postotku (86%). Iz ovih podataka vidljivo je da ukoliko je postignut sporazum između počinitelja i žrtve, on je uglavnom, i izvršen uspješno, dok u samo manjem broju slučaja dogovoreni sporazum nije izvršen. U slučajevima gdje sporazum nije izvršen u potpunosti, najčešće se radilo o isprici i materijalnoj naknadi, gdje je isprika izvršena, a materijalna naknada trebala je biti naknadno plaćena žrtvi što počinitelj nije izvršio u dogovorenom roku, zbog nedostatka sredstava ili drugih razloga.

Gledano kroz ukupan broj slučajeva upućenih u izvansudsku nagodbu, dakle od njih 209, izvansudska nagodba uspješna je u 76% slučajeva (a u prethodnoj evaluaciji u 71%).

Uspješnost se, također, može promatrati i kroz odluku državnog odvjetnika o pokretanju, odnosno, nepokretanju kaznenog postupka. U ovom istraživanju vidljivo je da je odluka o nepokretanju kaznenog postupka donešena u nešto više slučajeva (85%) nego što ih je na kraju bilo uspješno završeno ispunjenjem sporazuma. Naime, kako je već obrazloženo, ako je počinitelj pokazao spremnost na sudjelovanje u procesu izvansudske nagodbe, a

to iz drugih razloga nije bilo moguće uopće ili do kraja realizirati, najčešće zbog neprihvatanja od strane žrtve, tada državni odvjetnik može donijeti odluku o nepokretanju postupka u skladu s čl. 64. ili čl. 63. ZSM-a.

Trajanje izvansudske nagodbe kod uspješno provedenih sporazuma je u granicama predviđenim za njihovo izvršenje od 6 mjeseci, te je, gotovo, zanemariv postotak njih (oko 1% u ovoj, a 6% u ranijoj evaluaciji) trajao duže od šest mjeseci. Većina procesa izvansudske nagodbe traje do 3 mjeseca što govori o brzini rješavanja predmeta u izvansudskoj nagodbi.

Najčešći način popravka ili nadoknade štete je isprika u kombinaciji s materijalnom naknadom (u oko dvije trećine slučajeva u oba uzorka). Slijedi samo isprika u otprilike četvrtini slučajeva u prethodnoj evaluaciji, odnosno skoro trećini u ovoj. Drugi načini popravka ili nadoknade štete zastupljeni su u manjem omjeru, međutim u većini je riječ o isprici u kombinaciji s nekom drugom radnjom.

Jedan od pokazatelja uspješnosti izvansudske nagodbe je, dakako, i recidivizam počinitelja koji su sudjelovali u postupku izvansudske nagodbe budući da su podaci o recidivizmu najčešće korišten pokazatelj uspješnosti neke intervencije. Od ukupnog broja počinitelja koji su bili upućeni u Stručnu službu za izvansudsku nagodbu Zagreb bez obzira jesu li u cjelokupnom procesu sudjelovali ili ne, recidiviralo je njih 13% i u odnosu na prethodnu evaluaciju uočava se porast od 3%. Kada se promatra uspješno provedene izvansudske nagodbe, tada taj postotak raste na 16,98% (što je također porast u odnosu na 10% u prethodnoj evaluaciji). U četvrtini slučajeva, a to je i najučestalija frekvencija, riječ je o kaznenom djelu zlouporabe droga. U većini slučajeva riječ je o jednom recidivu. I treću bi pretpostavku bilo moguće potvrditi ovim rezultatima, budući da je ovaj postotak recidivizma, u odnosu na ukupni kod maloljetnika i mlađih punoljetnika, niži. Pitanje je, naravno, koliko bi recidivizam iznosio kod kontrolne skupine ispitanika, za što u ovoj fazi evaluacije još uvijek nismo imali dovoljno mogućnosti. Također, obzirom na gore navedeno širenje stručnih kriterija uključivanja u izvansudsku nagodbu složenijih slučajeva, možda nije neočekivan podatak o rastu stope recidivizma.

Na temelju ove analize moguće je zaključiti da je provođenje izvansudske nagodbe u skladu sa zakonskim načelima i stručnim kriterijima, te da se provedbom postižu željeni rezultati. U prilog tome idu podaci o uspješno provedenim sporazumima, nepokretanju kaznenog postupka i recidivizmu.

Ipak, niz je nedostataka u ovakvom pristupu evaluaciji uspješnosti neke intervencije, pa valja imati na umu i ograničenja ovih podataka. Neka od tih ograničenja su sljedeća: analiza ne omogućuje tvrdnje o statističkoj značajnosti rezultata te je provedena u samo jednoj stručnoj službi, a razdoblje praćenja recidivizma je neujednačeno.

Sada, nakon 10 godina provođenja izvansudske nagodbe u tri grada u Hrvatskoj bilo bi nužno napraviti sveobuhvatniju evaluacijsku studiju uz primjenu multivarijatne metodologije i nastojati potražiti suptilnije veze između uspješnosti izvansudske nagodbe s vrstom kaznenog djela, primjenjenom metodom, načinom nadoknade štete i sl. Također, valjalo bi provjeriti i povezanost u odnosu na zadovoljstvo svih sudionika (korisnika, posrednika, državnih odvjetnika, stručnih suradnika). Korištenje kontrolne skupine ispitanika pritom se pokazuje nužnim. Takav bi pristup zasigurno pridonio boljem utemeljenju potrebe za izvansudskom nagodbom u Hrvatskoj. Potrebno je, međutim, i dalje raditi na

boljem informiranju stručne i opće javnosti o korisnosti izvansudske nagodbe za čitavo društvo.

Iako su još 2006. Koller-Trbović i Gmaz-Luški navele da izvansudska nagodba sigurno ima svoju budućnost u Republici Hrvatskoj te da se svako planira širenje modela izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima na čitavu Republiku Hrvatsku, na odrasle počinitelje kaznenih djela, da se planira razvoj mreže službi za izvansudsku nagodbu u Republici Hrvatskoj i povezivanje službi za izvansudsku nagodbu s inozemnim partnerima i unatoč činjenici da koncept izvansudske nagodbe u Republici Hrvatskoj postoji već gotovo 10 godina i očigledno pokazuje vrlo dobre rezultate, logična vizija budućnosti ovog modela restorativne pravde gore navedenih autorica, još uvijek se ne razvija u navedenom pravcu. Stoga Žižak (2010) s pravom zaključuje da preostaje nadati se da će u idućem desetljeću postojeći plan edukacije novih posrednika i širenje ovog modela zaista i biti izvršeni.

Literatura:

- Aussergerichtlicher Tausgleich - Information (1997): Verein fuer Brwaehrungshilfe und Soziale Arbeit. Wien.
- Bazemore, G. i Umbreit, M. (2001): A Comparison of Four Restorative Justice Models. *Juvenile Justice Bulletin*. U.S. Department of Justice. <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/184738.pdf>
- Bruckmuller, K. i Koss, C. (2010): Diversion for Promoting Compensation to Victims and Communities during the Pre-trial Procedure in Austria. U: Afford Ltd., Gyokos, M., Lanyi, K. (ur.), *European Best Practices of Restorative Justice in Criminal Procedure*. Ministry of Justice and Law Enforcement of the Republic of Hungary. Budapest. 109-117.
- Cushman, R. C., Evje, A. (2000): Summary of the Evaluations of Six California Victim Offender Reconciliation Programs- Report to the California Legislature. <http://www.courtinfo.ca.gov/programs/cfcc/pdffiles/vorp.pdf>
- Cvjetko, B. (2003): Zakonska osnova za posebnu obvezu – izvansudsku nagodbu u hrvatskom maloljetničkom kaznenom pravu. U: Koller - Trbović, N., Cvjetko, B., Koren - Mrazović, M., Žižak, A. (ur): *Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima*. Ministarstvo rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 23 – 43.
- Državni zavod za statistiku (2010a): Priopćenje: Punoljetni počinitelji kaznenih dijela prema vrsti i odluke u 2009. Preuzeto s: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/10-01-01_01_2010.htm
- Državni zavod za statistiku (2010b): Priopćenje: Maloljetni počinitelji kaznenih dijela prema vrsti i odluke u 2009. Preuzeto s: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/10-01-02_01_2010.htm
- Koller - Trbović, N., Gmaz - Luški, V. (2006): Primjena izvansudske nagodbe (medijacija) u pretkaznenom postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnim osobama. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*. 13 (2). 933 – 956.
- Koller-Trbović, N., Žižak, A., Koren - Mrazović, M. i Cvjetko, B. (2003): Stručno - teorijski okvir prema kojem je proveden projekt izvansudske nagodbe u Republici Hrvatskoj. U: Koller - Trbović, N., Cvjetko, B., Koren - Mrazović, M., Žižak, A. (ur): *Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima*. Ministarstvo rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 59-79.
- Kovačić, V. (2008): Evaluacija uspješnosti izvansudske nagodbe u stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb. Diplomski rad. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Kovčo-Vukadin, I. (2005): Stanje i kretanje kriminaliteta u Republici Hrvatskoj. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*. 12 (2), 279-325.
- McCold, P. i Wachtel, T. (2003): In pursuit of paradigm: A theory of restorative justice. Rad prezentiran na 13. svjetskom kriminološkom kongresu, Rio de Janeiro, Brazil. <http://www.realjustice.org/library/paradigm.html>
- Morris, A. (2002): Critiquing te Critics - A Brief Response to Critics of Restorative Justice. *British Journal of Criminology*. 42, 596-615.
- Mirosavljević, A. (2010): Modeli restorativne pravde u svijetu za mlade u sukobu sa zakonom i pregled istraživanja njihove učinkovitosti. *Kriminologija i socijalna integracija*. 18 (1), 53 - 64
- Nugent, W., Umbreit, M., Wiinamaki, L., Paddock, J. (2001): Participation in Victim-Offender Mediation and Re-offence: Successful Replications?, *Research on Social Work Practice*. 11 (1), 5-21.
- Nugent W., Williams, M., Umbreit, M.S. (2003): Participation in Victim- Offender Mediation and the Prevalence of Subsequent Delinquent Behavior: A meta-analysis. *Research on Social Work Practice*. 14 (6), 408-416.
- Schmidt, J. (2003): Izvansudska nagodba u Austriji. U: Koller - Trbović, N., Cvjetko, B., Koren - Mrazović, M., Žižak, A. (ur): *Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima*. Ministarstvo rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 43 – 48.
- Schmidt, J. (2005): Izvansudska nagodba - edukacija. Interni materijal.
- Shih-ya, K. i Longmire, D. (2006): Process Evaluation of Restorative Justice. Rad prezentiran na Annual meeting of the American Society of Criminology (ASC), Los Angeles Convention Center, Los Angeles, CA, Oct 31, 2006 http://www.allacademic.com/meta/p126459_index.html
- Strategija Ministarstva pravosuđa (2005): Razvoj alternativnih načina rješavanja sporova. Preuzeto s: http://www.centar-za-mir.hr/uploads/Medijacija/Razvoj_ANRS_%20Ministarstvo.pdf

Zakon o sudovima za mladež. (NN br. 111 od 22. listopada 1997.).

Žižak, A. (2010): Mediation in Cases of Juvenile Offenders in Croatia. U: Afford Ltd., Gyokos, M., Lanyi, K. (ur.) European Best Practices of Restorative Justice in Criminal Procedure. Ministry of Justice and Law Enforcement of the Republic of Hungary. Budapest. 171-176.

Žižak, A. (2003): Konceptualni okvir. U: Koller-Trbović, N., Cvjetko, B., Koren-Mrazović, M., Žižak, A. (ur.) Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet. Zagreb. 11-23.

PRIVITAK – UPITNIK – EVALUACIJA RADA U STRUČNOJ SLUŽBI ZA IZVANSUDSKU NAGODBU ZAGREB

OSUMNJIČENIK

- 1) Spol osumnjičenika:
 - a) M
 - b) Ž
- 2) Dob osumnjičenika:
 - a) 14-16 godina
 - b) 16-18 godina
 - c) 18-21 godina
- 3) Obrazovno – profesionalni status:
 - a) u obrazovnom procesu
 - b) u radnom odnosu
 - c) rad na crno
 - d) nezaposlen
 - e) nema podataka
- 4) Boravište osumnjičenika (nadležni CZSS): _____
- 5) Raniji tretman u CZSS-u:
 - a) da
 - b) ne
- 6) Vrsta kaznenog djela _____
- 7) Počinjeno kazneno djelo je osumnjičeniku:
 - a) prvo
 - b) drugo
 - c) treće i više
- 8) Kazneno djelo je osumnjičenik počinio:
 - a) sam
 - b) s jednom osobom
 - c) s dvije osobe
 - d) s tri i više
- 9) Mjesto počinjenja kaznenog djela:
 - a) u mjestu boravišta
 - b) izvan mjesta boravišta
- 10) Lokacija počinjenja kaznenog djela:
 - a) park
 - b) parkiralište
 - c) trgovina
 - d) kiosk
 - e) škola
 - f) fakultet
 - g) obiteljska kuća

- h) stan
- i) ugostiteljski objekt/caffe bar/restoran/
- j) noćni klub/disko
- k) autobus/tramvaj
- l) ulica

OŠTEĆENIK

- 1) Status i spol oštećenika:
 - a) fizička osoba M
 - b) fizička osoba Ž
 - c) pravna osoba
- 2) Odnos oštećenika i osumnjičenika:
 - a) od ranije poznat osumnjičeniku
 - b) nije od ranije poznat osumnjičeniku
- 3) Dob oštećenika:
 - a) <20 godina
 - b) 21-30 godina
 - c) 31-40 godina
 - d) 41-50 godina
 - e) >50 godina
 - f) nema podataka

POSREDOVANJE U SLUŽBI ZA IZVANSUDSKU NAGODBU

- 1) Dobrovoljno sudjelovanje osumnjičenika:
 - a) da
 - b) ne
- 2) Dobrovoljno sudjelovanje oštećenika:
 - a) da
 - b) ne
- 3) Broj susreta / razgovora s osumnjičenikom prije zajedničkog susreta:
 - a) jedan
 - b) dva
 - c) tri i više
- 4) Broj susreta / razgovora s oštećenikom prije zajedničkog susreta:
 - a) jedan
 - b) dva
 - c) tri i više
- 5) Postignut sporazum:
 - a) da
 - b) ne
- 6) Razlozi zbog kojih nije došlo do sporazuma:
 - a) osumnjičenik ne prihvaća zahtjeve oštećenika
 - b) oštećenik ne vidi vlastiti interes u sklapanju sporazuma
 - c) nije održan zajednički susret zbog nedolaska osumnjičenika ili oštećenika
 - d) nešto drugo _____

- 7) Vrsta korištene metode u zajedničkom susretu:
- a) standardna metoda
 - b) metoda tandem
 - c) metoda zrcala
 - d) metoda miješanih parova
 - e) pregovaranje oko uloga
 - f) metoda poštar
 - g) metoda vodeničko kolo
 - h) metoda reflektirajući tim
 - i) drugo _____
- 8) Način popravka ili nadoknade štete:
- a) isprika
 - b) isprika i materijalna naknada
 - c) materijalna naknada
 - d) isprika i povrat stvari
 - e) isprika i rad/aktivnost
 - f) isprika i simboličan dar
 - g) nešto drugo _____
- 9) Proces izvansudske nagodbe izveden:
- a) uspješno
 - b) neuspješno
- 10) Trajanje uspješno provedenog procesa izvansudske nagodbe:
- a) <1 mjesec
 - b) 1-3 mjeseca
 - c) 3-6 mjeseca
 - d) >6 mjeseci
- 11) Razlozi zbog kojih je neuspješan proces izvansudske nagodbe:
- a) nemogućnost dogovora/sporazuma kod zajedničkog susreta
 - b) dogovoreni sporazum nije izvršen
 - c) nešto drugo _____
- 12) Odluka državnog odvjetništva
- a) nepokretanje kaznenog postupka
 - b) pokretanje kaznenog postupka
- 13) Recidivizam nakon procesa izvansudske nagodbe
- a) da (kazneno djelo _____)
 - b) ne

EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF VICTIM-OFFENDER MEDIATION (VOM) IN ZAGREB PROFESSIONAL SERVICE FOR VOM IN CASES OF JUVENILE OFFENDERS

SUMMARY

The main goal of this paper is to evaluate the efficiency of restorative justice model- victim-offender mediation (VOM) aimed for juvenile in conflict with the law (out-of court settlement) in Zagreb professional service for VOM. The sample consisted of 209 juvenile and young offenders who participated in victim-offender mediation during the period from July 2006 until the end of 2009. Efficiency was evaluated using data on criteria for implementation of VOM, the characteristics of both offenders and victims, type of offence, starting stages of VOM procedure, the efficacy of the process itself, the decisions of the state attorney and the recidivism of the offender. Data was collected using questionnaire and documentation analysis. Frequencies of variables were calculated for descriptive analysis purpose. The results show efficacy of VOM considering all the above mentioned criteria. Therefore, results support the efforts of professionals for juvenile delinquency to advocate for, develop, and participate in VOM programs.

Key words: *out- of court settlement, victim-offender mediation for juvenile offenders, evaluation, re-offending*